

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ PROFESINĖS ETIKOS TARYBOS
SPRENDIMAS Nr. 2022/4
2022-04-01, Vilnius

Lietuvos architektų rūmų (toliau – **Rūmai**) Profesinės etikos taryba (toliau – **PET**) išnagrinėjo Gintauto Tiškaus (toliau – **Pareiškėjas**) skundą dėl architekto Algimanto Vyšniausko (toliau – **Atsakovas**) galimai padarytų profesinės etikos pažeidimų (toliau – **Skundas**).

Skundas išnagrinėtas ir sprendimas priimtas 2022-04-01 vykusio PET posėdžio metu. Atsakovas paaiškinimus teikė 2022-03-04 vykusio PET posėdžio metu. Nagrinėjant Skundą ir priimant sprendimą dalyvavo PET nariai Darius Juškevičius, Donatas Laucius, Andrius Bakšys, Dainius Čepurna, Kęstutis Lupeikis ir Aleksandras Gvildys. Posėdžio pirmininkas – PET pirmininkas Darius Juškevičius, posėdžio sekretorė – Rūmų teisininkė Rasa Medutytė-Prakapienė. PET posėdyje paaiškinimus žodžiu teikė Pareiškėjas ir Atsakovas.

I. Pareiškėjo Skundo ir paaiškinimų esmė

Rūmai 2021-11-25 gavo Pareiškėjo Skundą, kuriuo Pareiškėjas kreipėsi dėl Atsakovo profesinės etikos. **Skunde dėl Atsakovo profesinės etikos Pareiškėjas nurodė:**

1. Pareiškėjas nurodė, kad projektiniai pasiūlymai įvardinti kaip daugiabučio gyvenamojo namo rekonstrukcija, tačiau gyvenamasis namas griaunamas, o rekonstruojama namo sieną (fragmentas) inkorporuojama į statomą namą, nors klausimas, ar tai įmanoma, nebent buvusios plytos naujame mūre. Sklypo žemės paviršiuje pastato nėra.
2. Atsakovo manymu, galima daryti prielaidą, kad naują statybą, įvardinant kaip rekonstravimą, yra manipuluojama sąvokomis, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas statybų užsakovams, tuo pačiu klaidinant visuomenę ir sukeltant nepageidaujamą erzelių, bei menkinant architekto profesiją.

2022-03-04 PET posėdžio metu Pareiškėjo teikti paaiškinimai:

3. Pareiškėjas paaiškino, kad neturi asmeninių priekaištų, konfliktų su Atsakovu, todėl jo skundas nėra asmeninis. Tikisi, kad šitas kreipimasis nebus suprastas, kaip teisės aktų aiškinimas. Teigė, kad kai eini pro sklypą, kuriame nėra jokio pastato, ir parašyta, kad rekonstruojama, taip yra klaidinama, nes rekonstruojama tai, ko nėra. Mano, kad PET sprendimas turės svarbą platesniajame kontekste. Pareiškėjas nurodė, kad reikia turėti omenyje tai, kad šias rekonstrukcijas daro atestuotas architektas, kuris turi patirtį ir žino, ką daro. Kai paliekama pora plytų sienoje, aiškinti, kad rekonstruojama, nėra teisinga.

II. Atsakovo paaiškinimų esmė

2022-03-24 Atsakovas pateikė paaiškinimus raštu, kuriuose nurodė:

4. Atsakovas nurodė, kad projekte minimas 1940 m. vienbutis gyvenamasis namas. Šiam pastatui 2012 m. atlikta Istorinių-ikonografinių dokumentų analizė ir taikomieji moksliniai ardomieji tyrimai. Tyrimų ataskaitose pažymėta, kad pastatas stovi buvusioje posesijoje. Toje vietoje buvusi vasaros rezidencija. Medinis namas šiame sklype stovėjo nuo 19 a. pirmosios pusės, 20 a. jis keletą kartų buvo rekonstruotas, tad jo statybos metai kadastro byloje užfiksuoti 1940 m. Pastatas įregistruotas Nekilnojamojo turto registre nurodant, kad jo būklė – fiziškai pažeistas dėl jame įvykusių gaisrų 2008-2009 m. Po gaisro apdegusios antžeminės pastato dalys, kad nekeltų pavojaus ir negadintų vaizdo, buvo demontuotos (išliko pamatai), todėl vertinant paviršutiniškai atrodo, kad pastatas nugriautas. Tačiau namo pamatai yra išlikę seklesniame gylyje nei 0,5 m.

po žemės paviršiumi ir pastatas, formaliąja prasme, laikytinas išlikusiu. Remiantis STR 1.01.08:2002 „Statinio statybos rūšys“ (toliau – STR) 15 punktu „statinys laikomas nugriautu, jei išardytos visos jo konstrukcijos (išskyrus likusias giliau kaip 0,5 m po žemės paviršiumi)“. Be to galioja pastato teisinė registracija, kurios duomenys laikomi tikrais ir teisingais, kol nėra nuginčyti. Atsakovas nurodė, kad šie duomenys jam privalomi, kaip projektuotojui.

5. Atsakovas citavo Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 2 str. 72 p., kas yra laikoma rekonstravimu, ir 26 p., kas yra naujo statinio statyba. Taip pat paminėti STR 8 ir 9 punktai tikslinantys aukščiau nurodytus punktus.
6. Atsakovas teigė, kad teisiškai registruoto pastato pamatai buvo išlikę seklesniame gylyje nei 0,5 m. po žemės paviršiumi, jie buvo pažymėti žemės sklypo toponotroukoje ir situacija neatitiko reglamente nurodyto naujos statybos kriterijaus, jog naujo antžeminio statinio statyba galima tuomet, kai ji vykdoma žemės paviršiaus plote, kuriame nėra kitų statinių. Statytojas galėjo laisvai pasirinkti, ar projektuoti esamo statinio rekonstravimą, ar esamo statinio griovimą ir daugiabučio namo naują statybą. Atsižvelgdamas į tai, kad statybas finansuojantys bankai ir kiti kreditoriai finansavimo požiūriu palankiau vertina tokias situacijas, kai statybos objektas yra įkeičiamas nuo pat statybų pradžios, t.y. kai kreditorius nuo pat statybų pradžios turi ne tik sklypo, bet ir statomo(rekonstruojamo) pastato hipoteką, statytojas pasirinko rekonstravimo projekto rengimą. Statybos rūšį pasirinko statytojas, pateikdamas projektavimo užduotį, o Atsakovas nematė pagrindo ją atmesti, nes ji atitinka galiojančius teisės aktus. Ją patvirtino ir Vilniaus miesto savivaldybė, išduodama projektinių pasiūlymų užduotį bei derindama pačius projektinius pasiūlymus.
7. Atsakovo nuomone, rekonstravimas pasirenkamas siekiant išsaugoti teises į valstybinės žemės nuomą, šiuo atveju projektavimas vykdomas nuosavoje žemėje ir statybų rūšies pasirinkimas nėra susijęs su teisių į žemę išsaugojimu. Tiek pastato rekonstravimo, tiek naujos statybos atveju projekto rengimo ir derinimo procedūros yra identiškos, o energetinio naudingumo, insoliacijos, atstumų iki sklypo ribos ir pan. reikalavimai taikomi taip, kaip naujam pastatui.
8. Atsakovas nurodė nesuprantantis, kuo statybos rūšis - pastato rekonstravimas - klaidina visuomenę, juk rekonstravimas buvo deklaruotas projektiniuose pasiūlymuose, pristatytas visuomenei, svarstytas su ja. Tai atlikta sąžiningai, nurodant, kad pastatas perstatomas iš esmės, jo pavidalas keičiasi. Svarstymo metu jokio erzelio nebuvo.

2022-04-01 PET posėdžio metu Atsakovas paaiškino, kad:

9. Atsakovas nurodė, kad pastatas X g. yra registruotas Nekilnojamojo turto registre nurodant jo būklę, kad jis yra fiziškai pažeistas - tai dėl galimai įvykusių gaisrų. Taipogi po gaisro sudegusios antžeminės pastato dalys, kad nekeltų pavojaus, buvo tiesiog demontuotos, tačiau pamatai išliko, todėl vertinant paviršutiniškai atrodo, kad pastatas yra nugriautas, bet pamatai išlikę mažiau nei 0.5 m. nuo žemės paviršiaus. Atsakovas citavo STR punktus, kada statinys laikomas nugriautu. Paaiškino, kad galioja teisinė pastato registracija, statinys neišregistruotas ir, kad šie duomenys jam, kaip projektuotojui, privalomi. Taip pat citavo, kas yra statinio rekonstravimas, pastebėdamas, jog nėra niekur parašyta, kiek turi būti išlikusio statinio. Minėjo, kas yra nauja statyba. Pabrėžė, kad šitam statinyje yra išlikę pamatai. Nesutinka, kad tai yra tuščias sklypas. Statytojas galėjo laisvai pasirinkti rekonstrukciją ar naują statybą. Teigė, kad rekonstrukcija galimai statytojo pasirinkta todėl, nes bankai palankiau vertina tokias situacijas, kai objektas įkeičiamas nuo pat pradžios. Statytojas pasirinko rekonstrukciją ir tai buvo suformuota projektavimo užduotyje, ji atitinka galiojančius teisės aktus.
10. Atsakovas atkreipė dėmesį, kad šią statybos rūšį patvirtino ir savivaldybė, ir Kultūros paveldo departamentas. Ar statomas naujas pastatas, ar rekonstrukcija, derinimo procesai yra identiški. Pareiškėjo teiginys, kad pastato rekonstravimas klaidina visuomenę nėra tiesa, nes aiškiai buvo pristatyta, kad tai yra pastato rekonstravimas. Projekto pristatymo metu buvo klausta, kodėl rekonstravimas, tai Atsakovas paaiškino, kad yra pamatai ir teisės aktai to nedraudžia atlikti. Erzelio jokio nebuvo, žmonės išklause ir suprato.

11. Atsakovas paaiškino, kad techniškai rekonstrukciją įmanoma atlikti, pamatus pakabinti ant konsolių. Taip pat Atsakovas teigė, kad projektiniuose pasiūlyimuose nesimato visų sluoksnių – jie paslėpti po apdaila. Atkreipė dėmesį, kad gaudamas projektavimo užduotį, pirmiausia žiūri, ar ji atitinka teisės aktus. Pastato energetinė klasė bus A++.
12. Dėl Atsakovo pirmo aukšto plane rodomų išsaugomų sienų paaiškino, kad tai formalumas ir turint inventorizaciją, jas įmanoma atstatyti. Pripažino, kad jų fiziškai nėra. Projektiniai pasiūlymai patvirtinti.

III. Aktualios profesinės etikos nuostatos

Pareiškėjas nurodė, jog Atsakovas galimai pažeidė Etikos kodekso 1 principo („Bendrieji įsipareigojimai – integralumas, kompetencija ir profesionalumas“) preambulę, 2 principo („Įsipareigojimai visuomenės labui“) preambulę ir 2.4 taikymo atvejį ir 4 principo („Įsipareigojimai profesijai“) preambulę, t. y.:

1. Bendrieji įsipareigojimai – integralumas, kompetencija ir profesionalumas. Vykdamas savo, kaip Europos liberalios profesijos atstovų, pareigas, visų architektūros paslaugų teikėjų kalbos ir veiksmai yra sąžiningi.

2. Įsipareigojimai visuomenės labui. Visi architektūros paslaugų teikėjai visuomenės labui privalo griežtai laikytis jų profesinę veiklą, darbą ir paslaugas, už kurias jie yra atsakingi, reglamentuojančių įstatymų dvasios ir raidės, įvertinti savo profesinės veiklos poveikį visuomenei ir aplinkai atliekant šį darbą ir teikiant šias paslaugas

2.4. Nė vienas architektūros paslaugų teikėjas nerengia jokio raštinio ar kitokio pobūdžio dokumento, neremia jo rengimo ir nesutinka su juo, jei dokumentas prieštarauja turimai informacijai ar profesionaliai nuomonei, arba jei žinoma, kad toks dokumentas yra klaidinantis ar neobjektyvus kitų atžvilgiu, ar kaip nors kitaip diskredituojantis profesiją, klientą ar vartotoją.

4. Visi architektūros paslaugų teikėjai įsipareigoja remti nepriklausomumą, nešališkumą, ginti profesijos garbę ir orumą, elgtis taip, kad būtų gerbiamos kitų asmenų teisėtos teisės ir interesai, be to, įsipareigoja pripažinti savo kolegų profesinius siekius ir indėlį bei gerbti jų teises.

IV. Sprendimui reikšmingos aplinkybės

PET išnagrinėjo Skundą, iš klausė Pareiškėjo ir Atsakovo paaiškinimus ir priimdama sprendimą rėmėsi šiomis aplinkybėmis:

a. Pastatas X g. yra registruotas Nekilnojamojo turto registre nurodant jo būklę, kad jis yra fiziškai pažeistas - tai dėl galimai įvykusių gaisrų. Taipogi po gaisro sudegusios antžeminės pastato dalys, kad nekeltų pavojaus, buvo demontuotos, tačiau pamatai išliko, todėl vertinant paviršutiniškai atrodo, kad pastatas yra nugriautas, bet pamatai išlikę mažiau nei 0.5 m. nuo žemės paviršiaus.

b. Techniškai rekonstrukciją įmanoma atlikti.

c. Projekto pristatymo visuomenei metu buvo klausta, kodėl atliekamas rekonstravimas. Atsakovas paaiškino, kad yra pamatai ir teisės aktai nedraudžia atlikti rekonstrukcijos.

V. Sprendimo argumentai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymo 10 str., PET yra Rūmų organas, kuris nagrinėja Rūmų narių drausmės bylas dėl architektų profesinės veiklos etikos kodekso pažeidimų. Taigi, PET sprendžia Atsakovo, kaip atestuoto architekto, profesinės etikos laikymosi klausimus. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2008-01-07 nutarime yra pažymėjęs, kad įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi įgaliojimus įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad asmenys, besiverčiantys tam tikra valstybės

kontroliuojama profesija, *ex lege* priklausytų tam tikrai asociacijai, užtikrinančiai šios profesijos savivaldą, *inter alia* vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi priežiūrą. Būtent tokie įgaliojimai yra suteikti Rūmams, kuriuose profesinės etikos ir jų laikymosi priežiūros funkcijos Architektų rūmų įstatymu yra pavestos PET. Taigi PET, vertindama skundžiamo architekto elgesio atitikimą Kodekso nuostatomis vadovojasi ne tik teisės aktais ir teisės doktrina: profesinės etikos laikymasis reiškia ne tik teisės, bet ir vienodų profesinės etikos standartų, laikymąsi. PET, veikdama savo kompetencijos ribose, vertina Atsakovo elgesio atitikimą Kodekso nuostatomis (profesinės etikos standartų laikymąsi), kurios be visa ko įpareigoja architektą vykdant profesinę veiklą ne tik laikytis teisės aktų, bet elgtis sąžiningai, taip pat ne tik formaliai, ypač atsižvelgiant į jų esmę, laikantis teisės aktų, įvertinant savo profesinės veiklos poveikį.

Pareiškėjo pateikto Skundo esmė, kad Atsakovas prisidengdamas rekonstrukcija iš tikro vykdo naują statybą. Šiuo atveju svarbus naujos statybos ir rekonstrukcijos reglamentavimas teisės aktuose. STR 1.01.08:2002 „Statinio statybos rūšys“ (toliau – STR) 8 p. nustatyta, kad naujo antžeminio statinio statyba yra, kai ji vykdoma žemės paviršiaus plote, kuriame nėra kitų statinių. Naujo požeminio statinio statyba gali būti vykdoma ir tuo atveju, kai žemės paviršiaus plotas, po kuriuo statomas požeminis statinys, užimtas kitais statiniais. Tuo tarpu 9 p. įtvirtinta, kad statinio rekonstravimo tikslas – perstatyti esamo statinio laikančiąsias konstrukcijas ir tuo pakeičiant (padidinant, sumažinant) bet kuriuos statinio išorės matmenis – ilgį, plotį, aukštį, skersmenį ir pan. Laikoma, kad laikančiosios konstrukcijos perstatomos, kai: pastatomi nauji aukštai; įrengiamas naujas rūsysis, praplečiamas esamas; nugriaunama dalis esamų aukštų; prie statinio pristatomas (ar pastatomas tarp gretimų statinių) priestatas, jei dėl šio priestato pristatymo keičiamos, silpninamos, stiprinamos ir pan. esamo statinio laikančiosios konstrukcijos; pakeičiamos bet kurios laikančiosios konstrukcijos kitomis laikančiosiomis konstrukcijomis, įrengiamos naujos laikančiosios konstrukcijos, pašalinama dalis esančių laikančiųjų konstrukcijų. Taip pat aktualus STR 15 p., kuriame numatyta, kad statinio griovimas – statybos rūšis, kurios tikslas – išardyti (išmontuoti) visas statinio konstrukcijas. Statinys laikomas nugriautu, jei išardytos visos jo konstrukcijos (išskyrus likusias giliau kaip 0,5 m po žemės paviršiumi). Statinio dalių griovimo darbai, atliekami statinio rekonstravimo ar kapitalinio remonto metu, nelaikomi statinio griovimu. PET išanalizavo gautus dokumentus bei pateiktus paaiškinimus ir tuo remiantis daro išvadą, kad Atsakovas nepažeisdamas teisės aktų reikalavimų atlieka pastato rekonstrukciją. Tačiau PET nori atkreipti dėmesį į tai, kad šiuo metu galiojanti įstatyminė bazė yra aptaki ir nenurodo konkrečių požymių, kuo skiriasi nauja statyba ir rekonstrukcija, todėl rekomenduoja architektams gerai apsvarstyti, pasirenkant statybos rūšį. Atitinkamai, remiantis pateiktais duomenimis, nėra pagrindo teigti, kad Atsakovas siekia apgauti visuomenę, kadangi viešo svarstymo metu buvo pristatyta reali situacija. Svarbu ir tai, kad Vilniaus miesto savivaldybė išdavė projektinių pasiūlymų užduotį bei derino pačius projektinius pasiūlymus.

PET, įvertinusi tai, kas išdėstyta, nenustatė Atsakovo elgesio, kuriuo būtų pažeistos Pareiškėjo nurodytos Kodekso nuostatos.

VI. Profesinės etikos tarybos sprendimas

PET, vadovaudamasi PET nuostatų 50 p., Kodekso nuostatomis ir svarstymo metu nustatytų aukščiau nurodytų aplinkybių visuma bei pateiktais dokumentais ir paaiškinimais, nutarė, kad architektas Algimantas Vyšniauskas **nepažeidė** Kodekso 1 principo („Bendrieji įsipareigojimai – integralumas, kompetencija ir profesionalumas“) preambulės (vienbalsiai), 2 principo („Įsipareigojimai visuomenės labui“) preambulės (vienbalsiai), 2.4 taikymo atvejo (nebalsuota, kadangi nepažeistas pats 2 principas) ir 4 principo („Įsipareigojimai profesijai“) preambulės (nebalsuota, nes šis principas skirtas skundžiant architektui architektą).

Posėdžio pirmininkas

Darius Juškevičius

Posėdžio sekretorė

Rasa Medutytė-Prakapienė

Sprendimo projektą rengė Rasa Medutytė-Prakapienė
Sprendimas surašytas 2022-04-20